

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Capmany, número 18
SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell 2 rals al mes.
Fora 8 » trimestre.
Un número sol. 1 »
Anuncis á preus convencionals.

«LA JUSTICIA» DE MADRIT

Tractar de la justicia de Madrit, y tot seguit venir la idea de que no pot esser aquesta justicia aquella virtut que deu practicar-se ab constant y perpétua voluntat, es tot hù. Y efectivament, fora de la verdadera justicia y ben allunyada d'ella, per cert, hi ha la justicia madrilenya.

Aqueixa justicia es tot al revés de l'altra: la verdadera la definían los estóichs «constant y perpétua voluntat de donar á cadascú lo seu», donchs, la de Madrit pot definir-se perfectament «la ferma y constant voluntat de quedarse ab lo dels altres.»

Aquesta justicia la descrigué perfectament lo President dels Jochs Florals d'enguany en son discurs, al fer á grans tochs la historia de la unió de Catalunya ab Castella.

Mes, sol succehí que la práctica del vici asseca 'l cor y rovellà la conciencia, per lo qual no ha d'estranyarse que 'ls polítichs espanyols, á cópia de practicar la justicia de Madrit, s'hi han acostumat tan que ja no'n coneixen ni'n saben d'altra, ¿se'n vol una proba? Heusla aquí:

Lo discurs del President dels Jochs Florals d'enguany ha mogut á ira en certas esferas, ira que s'ha traduhit en crítichas tremendas que ha publicat la premsa mes empedernida en la práctica de las virtuts madrilenyas. Fora curiós, extractar los judicis en ecos per aquesta premsa: lo centralisme, la antítesis del patriotisme, 'n sorti-

ria ben retratat; pero, com ja 'l coneixém be massa, y avuy sols trac-tém de patentisar una de las *virtuts* que 'l caracteriza, parlarém no més de un d'aquets periódichs que ab motiu del discurs presidencial dels Jochs Florals han ensenyat la orella.

Es la *Justicia* de Madrit: fins lo nom está en caràcter.

Donchs, la *Justicia* madrilenya retallá alguns párrafos del esmen-tat discurs, los surgí y arreglá com be li plagué y 'ls comentá baix lo seu punt de vista, judicantlo ab sa propia consciencia.

Una senzilla mostra: Diu lo discurs.

Senyors de Madrit hem desnivellat las balansas de la justicia y en la una hi poséu vostres vicis y en l'altra la sanch y l'or de Catalunya.

Heus aquí 'l comentari de la *Justicia* de Madrit. *Malviatje si com-preném lo imatge, perque pera que hi hagi aquest desnivell, cal, ó que 'ls vicis sian molts y l'or y la sanch pochi, ó molts aquests y escassos aquells; si uns y altres abundan, ó uns y altres escassejan, probable es que las balansas se mantingan en un mateix nivell...*

¿Eh? ¿Qué 'ls hi sembla aquesta argumentació madrilenya? Pesa 'l periódich madrileny, los sacrificis que fa un poble en sanch y or, s'ha de sospesar, s'ha de midar ab vicis dels governants, de tal manera que, al objecte de que las balansas de la justicia estigan nivelladas, al objecte de que hi hagi justicia, com mes sacrificis fassin sos pobles, los governants deuen esser mes viciosos.

Nosaltres, com á catalans ben allunyats de la política madrilenya, hauríam entés, seguím entenent, y si á Deu plau no pensarém may d'altra manera, que lo just es que á una bona acció corresponga altra bona acció, pero la gent de la *Justicia* de Madrit no ho veuen aixís: pera ells es just que 'l que reb un favor responga ab un agravi; aixó sí pera nivellar las balansas de la seva *justicia* exigeixen que l'agravi sia tan gros com lo favor.

Nosaltres pensavam, y pensém que 'l be es una cantitat, un pes ó una mida positiva, mentres que 'l mal es una cantitat negativa; pera ni-vellar las balansas de la justicia precisa, á nostre entendre, que 'l be sia correspost ab be. De lo contrari, com sostenen los de la *Justicia* de Madrit, fora altament just que 'l pobre que reb un auxili, per exem-ple, de vint pessetas, correspongués á son benefactor, á la primera ocasió que se li presentés, ab un desfalch, furt ó robo de altrs vint

pessetas: mentres no ho fés, las balansas de la justicia estarían, á son parer, completament desnivelladas.

No, aquesta manera de pensar no 'ns sorprén gens, perque co-neixém de sobras lo motiu, la causa, lo perque d'aquets raciocinis: á forsa de vicis arriba l'home á pendrer tot sentit moral, tota noció de lo just y lo injust. L'home, per naturalesa te una consciencia, pero á cópia de vicis, arriba á esser com sino 'n tingués. Tal vegada al principi aquella veu interior se sent, pero no se'n fa cas; després aquella veu va apagantse acabant per no sentirse... no per haverse tornat muda la consciencia, sia per haverse tornat sorts los viciosos: probablement aixó darrer es lo mes cert. Pero de totas maneres, lo vici que capgira'l mon moral, fa de segona naturalesa als viciosos, que dintre d'ella senten, pensan y viuen.

Heus aquí perque á *la Justicia* de Madrit se li escapa 'l comentari transcrit: l'articulista *madrileny* pinta la justicia tal com la sent, y res mes.

Y hem d'esser justos: tal vegada en tot l'article en qüestió no hi ha res mes que tan al viu retrati l'estat íntim de la gent madrilenya; perque qui tal escrigué, ho feu ab lo cor á la ma.

¡Ey! pero ab lo cor ja ben impregnat d'aquella atmósfera ahont no's coneix mes justicia que la justicia de Madrit.

SEBASTIÀ FARNÉS.

No havent pogut la distingida poetissa donya Agnés Armengol de Badía, pendre part, per causas completament agenas á son ferm desitj, en la solemne vetllada celebrada pel *Centre Catalá* 'l día 2 del corrent mes, ha tingut á bé honrar las planas d' aquesta modesta publicació, ab la següent bella poesia que devía llegir en aquella festa la llorejada escriptora sabadellenca.

À LA CASETA D' UN SACERDOT CRISTIÀ

Be n' he seguit de vilas,
be n' he creuhat de mon;
mes com tú, de caseta,
no'n se cap altra en lloch.

N' he vistas de molt bellas.
molt altas y molt grants;

talment (de part de fora)
pareixen uns altars.

Pero de dins... ¡caseta,
no t' ho voldria dir!
¿quí parla de geladas
al rialler abril?

¿Quí parla d'ayglas feras
al aucellet mansoy?
mes val, caseta ayunada,
que no t'ho digui, no.

Be estás á n'aqueix poble,
del Francolí propet,
ab lo camp per catifa
y'l blau cel per dosser.

De cara al bell mitjdía
tens un petit terrat,
hont creix la malva rosa
vora'l jasmí reyal.

Y'ls oronells quan passen
al véure aytal racer,
s'aturan y't refilan
mil cántichs de plaher.

L'auba't somriu graciosa,
la lluna't diu amors,
lo sol manyach te besa
des que naix fins que's pon.

Y tant si fa bonansa
com si'l vent gruny altiu,
tant si ta parra es seca
com si treu nous gotims,

La pau y l'alegría
s'asseuhen á ta llar,
junt ab la fé dels avis
y l'honra del cristiá.

¡Oh la gentil caseta!
la del terrat florit,
la de l'hermosa parra,
la de voreta'l riu.

Aixís... tant petitona,
dígam, ¿cóms pots guardar

tant pá per la pobresa?
¡tant lloch pel viandant!

Dígam, sent tant pobreta
¿d'hont traus semblant ricor?
¿qui tos graners ne combla?
¿qui't dó virtut per tot?

Ah, la creu es ta ensenya,
y ben seguí'l bon Deu
en tú refá'l miracle
d'aquells pans del desert.

Es Ell qui t'ha enriquida,
Ell qui creixent amor
tos centenaris cofres
rubleix de sos tresors.

¡Oh arxiu de gracia santa!
¡niuhet tranquil y cast!
ditzós qui de ta porta
travessa lo lllindar.

Ditzós qui te posada
baix ton teulat humil
y pot sisquera un'hora
flayrar ta olor de lllir.

Quan s'obra de ta escala
l'antich pintat cancell
dihent *Ave María*,
qui puja's troba al cel.

Y los genolls flectantne
pregunta á tos murs blanchs
si ets un trosset de gloria
que'ls angels van baixar.

Caseta pura ¡salve!
recort d'un temps millor,
benhaja qui t'habita,
¡que Deu li dongui sort!

AGNÉS ARMENGOL DE BADÍA.

SECCIÓ POLÍTICA

De tal manera s'ha anat complicant lo problema de la administració municipal de Madrid, que's parla de portar als tribunals á molts regidors de la vila del ós.

No obstant, hi ha periódichs que ab lo mes gran descaro parlan de *influencias decisivas* que ho privarán en absolut.

Y no es lo mes trist que 'ls periódichs ho diguin.

Sinó que potser ho encertin.

¡De Madrid qui 'n pot esperar res de bó!

Peró tot s' arreglará.

Ara 'n Moret ha exposat un plan pera evitar la inímoraltat del Ajuntament, *suprimint* aquést.

Ell sempre 'l mateix.

Ja en la industria segui igual sistema: pera curar los mals, los matá de soca y arrel ab los tractats de comers.

¡Sort que 'l pahís ja está escarmentat fins de sa sombra!

Es lo verdader *manzanillo* de la riqueza nacional.

¿Saben aquell diputat que havent nascut á Catalunya, fou l' únich traydor declarat que votá contra d' ella en la vital qüestió del article 15?

¿Se recordan del senyor Fabra y Floreta?

Donchs ja ha trobat lo corresponent premi á son crim de lesa Patria.

L' han nombrat Gobernador de Huelva.

Deviam esperarho.

Es de la fusta dels que fan fortuna en política.

Lo dissident de Carlos VII, don Ramon Nocedal, ha creat un nou partit baix sa *gefatura*.

En lo programa publicat no 's defensa incondicionalment cap forma de govern, ni la monárquica, ni la republicana.

En cambi 's planteja la intranzigencia relligiosa.

Certament nos fá riurer la aparició d' aquest nou grupo que considerém sense prestigi ni rahó de ser.

Pero en mitj de tot, nos plau l' haver pogut veurer que hi há gent que arriban á imaginar una República Católica intolerant.

Cosa que realment pot existir tant com una Monarquia lliberal y fins demagógica completament renyida ab la relligió.

Ho hem dit un sens fi de vegadas: á nostre modo de veurer la Monarquia y la República no son mes que dos formas de govern bastant mes accidentals, del que molta gent se pensa.

Una y altra poden ser excelents ó fatals pera la sort d' un Estat.

Y per aixó 'ns fan pena y fástich aquells doctrinaristas que defensant á la Monarquia ó á la República, incondicionalment, se creuhen enlayrar qui sab que, quan fins arriban á promoure revolucions sense solta ocasionals sols de la miseria y 'l desequilibri del pahís.

Compreнем las revoluciones, sí, pero ab verdaders ideals que afectin mes á la constitució interna d' un poble.

Per aixó som *regionalistas*.

Los diaris de la Cort nos fan saber *en sério* que la Higinia Balaguer s' ha fet retratar novament ab l' *objecte de poder correspondrer á las numerosas solicitudes de fotografias que li fan sos apassionats*.

¡Quin detall pera 'l quadro de rebaixament que Madrid representa!

Espanya sempre tan afortunada en assumptos internacionals.

Cada dia li ocorren nous cassos que justifícan l' excepcional zel del nostres ministres d' Estat.

Lo darrer succés, ab tot y tenir precedents, es de lo mes grave. Pescavan en ayguas d'Espanya, *no mes* trenta ó cuarenta barcas francesas y haventse queixat los pescadors de la nostra costa, la autoritat de Marina, enviá una barca tripulada per quatre homes. Després d'haver fet las tres intimacions d'ordenansa, feren foch contra la barca de mes á la vora, y allavors tolas las barcas francesas se tiraren sobre la espanyola ab la intenció d'enfonzarla segurament, y atacantla á cops de pedra. La nostra barca lluytá, mes acabadas las sevas municions tingué que acullirse á la bahia de Port-Bou.

De modo que després que las francesas feyan lo mal, encara fou la espanyola la que tingué de fugir... Y'l Govern espanyol tan tranquil. Es veritat que alló es un insult á Espanya, pero no'ls importa. Ara esperarà lo nostre Govern que al de Fransa se li ocorri reclamar protestant per haver los espanyols tirat contra barcas francesas y exigint una indemnisió als pescadors francesos, y s'apressurará á dir que 'ns dispensin y á pagar los mils duros que 'ns demanin.

¿Som ó no som *hidalgos*?

Després de resenyar la anterior humiliació que acaba de sufrir la *dignitat nacional*, va extraordinariament ajustat lo següent párrafo publicat en *El Imparcial* de Madrid per un de sos mes celebrats col·laboradors, lo senyor Becerro de Bengoa:

"América devuelve con creces cuanto le damos. ¡Ojalá que tuviéramos una población doble de la que tenemos para enviarles sin riesgo ni daño propio nuestra emigración, de que tan necesitados están en muchas comarcas, y evitar de ese modo el que otros elementos europeos adquieran allí con el tiempo LA INFLUENCIA QUE SÓLO DEBE TENER SIEMPRE LA RAZA CASTELLANA!"

¿Han comprés?

Res de *raza espanyola* ni cosa que s'hi 'sembli.

Aquí la que maneja las cireras es la RAZA CASTELLANA... y gracias.

Ja ho saben los nostres compatricis.

Vagin obrint nous mercats á América á cópia de sacrificis...

Vagin envianthi *sanch catalana*.

Que cap y al últim ja s'hi arribará á coneixer la *influencia* de Castella.

¡Y allavors ja serém ditxosos!

La vanitat, l'orgull y l'esperit d'imposició'ls empenyen tant á n' aquesta gent que á lo millor'ls fan *relliscar* y en un sol rasgo... 's pintan de cos sencer.

Sapiguém coneixerlos y guardárnosen per lo que encara pugám serhi á temps.

Molt amichs... pero á una *honesta distancia*.

No ha mogut poch fressa la ridícula partida d' Alcalá de Chisbert.

Ja tením ficat al cap lo nom del cabecilla que la menava.

Efectivament, lo tal *Bou* no sembla sinó que tinga 'l dó de multiplicarse, donchs tan abiat se 'l suposa á Castelló com á Tortosa, com al botaván.

Aixó sí: á tot arreu sublevant gent, que encara no sabém á punt fixo si resulta republicana ó carlista.

Fins hi ha hagut periódich que 'ns participa fa pochs dias que havia dormit un vespre *entre Girona y Lleyda*.

Vetaquí un llit bastant ample, ben propi pera no tenirhi caló en aquesta temporada.

En fi que 'l millor día nos trobarém al referit *Bou* en la sopa.

Exposantnos, si fugim, á haver de recordar alló que 'ns feyan llegir á estudi:—
Y el toro siempre.....

De nostre estimat colega *La Renaixensa* copiém aquest retall sobre 'l moviment regionalista al estranger:

Lo príncep Lluís de Baviera, fill del regent y hereu eventual del trono, ha dirigit als gimnastas alemanys y austriachs, un expressiu discurs ab motiu d'haver-se reunit á Munich pera celebrar un gran certámen. D'ell reproduhim los següents passatjes que diuhen molt á favor de nostras ideas catalanistas:

"Fá vuyt anys Alemanias veyá sola: al present s' ha arriuat á ajustar ab Austria una aliansa sólida rebuda ab alegría tant á Alemanias com á Austria-Hungria. Mes ¿quín es lo deber que 'ns pertoca á nosaltres que som altres alemanys d' Alemanias? Aquest deber jo vos lo diré: esser fidels al emperador y al imperi y permaneixen units. Esser fidels al emperador vol dir aténirse á la unió formada voluntariament entre 'ls diversos pahysos alemanys, unió que dona á cada un, segons la seva importancia, la seva historia y sa grandesa, drets diferents, unió que l' emperador manté al interior y al exterior pero unió que permeti á cada Estat seguir son propi desenrotlo."

Si 'ls enémichs del regionalisme á Espanya s'enteressin de lo que passa mes enllá dels Pirineus, arriuarien á persuadirse de lo arrelada y vivent que's troba pèr tot Europa, sent molt difícil, per no dir impossible, senyalar una nació ahont, si no está plantejat avuy dia, espunta y s'obre camí aquest estat de cosas, que es de sentit comú, y será l'únich medi de regenerar á Espanya lo dia en que las antigas nacionalitats d'ella recobrin los seus drets, que no han caducat ni caducarán may passi'l temps que's vulgui y pesi á qui pesi.

Pera que's fagin cabal concepte los nostres compatricis de la activitat é ilustració de la Societat que dins de nostra causa hi representa la joventut y 'l pervenir de Catalunya, doném cabuda en nostras planas al següent *Cartell*:

CENTRE ESCOLAR CATALANISTA

Lo Consell General d' aquesta Associació, atent cuidador de son comés y propagador entussiasta de las manifestacions que caracterisan la vida regional catalana, ha acceptat ab satisfacció y patrocina ab interés lo Concurs á que la Secció de Dret y Filosofia y Lletres del Centre convoca á tots los socis del mateix, pera que concorrin á obtar als dos premis que s' otorgarán als autors dels millors escrits sobre 'ls

TEMAS

- *Don Jaume I d' Aragó considerat com á legislador.*
- *Las influencias dantesca petrarquesca y bocacciana en las letras catalanas.*

BAIX LAS CONDICIONS SEGÜENTS:

- 1.ª Los que obtin á premi deuen ésser socis del Centre Escolar Catalanista lo 1.er de Novembre del present any y continuar essentho lo día de la adjudicació dels dos premis objecte del Concurs.

2.ª Los treballs que 's presentin s'han de dirigir avants del día 15 de Desembre pròxim al President de la Secció de Dret y Filosofia y Lletres del Centre, en la Secretaria del mateix; portar en front escrit lo tema y un lema que permeti distingir los uns dels altres, y anar acompanyats d'un plech tencat que contingui 'l nom del autor y en la coberta lo tema y lema respectius.—Los treballs no premiats no 's tornarán.

3.ª Los premis s' adjudicarán á proposta del Jurat que componen los senyors Excm. Sr. D. Manel Durán y Bas, Rvnt. Dr. D. Jaume Collell, D. Joan Joseph Permanyer, D. Joseph Coroleu y D. Antoni Rubió y Lluch.

4.ª La quantia de cada un dels premis no pot fixarse en son máxim. Son mínim es de cinquanta pessetas. La quantitat que resulti fixada pera cada premi se entregará en un *vale* als socis premiats pera que puguin escullir, per l' import que 'l *vale* representi y en la llibreria que 's designi las obras que tingan per convenient.

5.ª La adjudicació dels premis tindrà lloch en sessió solemne que celebrarà lo Centre lo día 7 de Janer del pròxim any 1890, festivitat de St. Ramon de Penyafort.

Barcelona Juny 1889.—*Lo President del Centre*, JOAN GUBERN y FÁBREGAS.—*Lo President de la Secció de Dret y Filosofia y Lletres*, MARTÍ ROGER.

EN LA MORT DE FRANCESCH PELAY BRIZ

¡Pobre amic!, en ta llarga malaltia,
de tants companys no mes n'has tingut hù; (1)
y era potsé 'l qui menos te devia!...
¡Que malament que 'ns hem portat ab tú!

Ab tú, valent capdill de primer' hora,
que ja va plantar fitas pel camí;
lo de cor gran y pensa creadora,
lo qui tant va estimá y tant va sufrí;

Lo qui portá á la nostra coneixensa
la *Venus arlatenca* d'Aubanel
y *Mireio*, la joya de Provensa,
y l' *Angel* de Reboul, baixant del cel;

lo qui cantá, com may cantat s'havía,
la nostra historia en terra d'Orient;
lo qui en ram perfumat nos oferia
las volgudas cançons de nostra gent.

¡Que es trist al sé á la terra desitjada
no veure aquells que pel camí s'han mort!
A tú, qu'érats dels forts de la barca da,
¡si 't ploraré al arribar á Port!

Al veure 'l sol espléndit del gran día,
¡de bons recorts si 'n guardaré de tú!
Qu'en ensenyarnos la segura vía
ni t'ha guanyat ni t'guanyará ningú.

.

(1) Antoni Careta y Vidal.

Tot s'ha acabat! Lo cop sech de ta llosa
ressona encara al fondo del meu cor...
¡Oh bon amich, en santa pau reposa!
¡Sempre viurá ab nosaltres ton recort!

F. BARTRINA.

Menjos, 16 Juliol 1889.

NOVAS

Per haverse empastellat al entrar aquest número en máquina, la composició del discurs del president del "Centre Catalá" pronunciat en la Vetllada del día 2 del corrent mes, que teníam preparat pera lo present número, nos veyém obligats á retirarlo, promentent sa inserció lo próxim diumenge y suplicant á nostres constants llegidors nos dispensin si causas involuntarias fan retrasar la aparició en nostras columnas del esmentat document.

Llegim en un diari de Palma de Mallorca que era molt trist l'espectacle que oferia 'l dimecres per la tarde en lo moll, l'embarch de numerosas familias que emigran á Buenos-Aires. Fou tal la aglomeració de personas y carruatjes en la plasseta junt á la qual estava atracat lo vapor que devia sortir pera Barcelona, que 's feya casi impossible 'l tránzit per ella. No fou menos numerosa la gentada que 's reuní dintre del expressat vapor, entre emigrants y amichs seus que anaren á despedirlos. Com es natural, se produhiren allí escenas conmovedoras, aixís que 'l barco enprengué la marxa. Las familias que s'embarcavan eran en sa majoría de Manacor y de Pollensa, n'hi havian també algunas de Palma. Una d'aquestas últimas se componia de 21 individuos.

Per la superioritat s'ha resolt que quant los jutjes municipals no puguin assistir personalment á la celebració dels matrimonis canónichs, podrán delegar sas facultats en persona de sa confiança, pero procurant que la elegida tinga alguna representació.

Copíem ab gust de nostre estimat colega de Reus *Lo Somatent*:

Hem observat ab satisfacció que en las pasadas festas del barri de Sant Domingo y més encara en las del de Santa Agna, entre 'ls ornaments dels carrers hi predominavan las banderas y escuts catalans de las quatre barras y de Sant Jordi, adorno que pochs anys enrera no 's coneixia en nostra ciutat y que ha vingut avuy á sustituhir al emblemátich de la Espanya castellanizada, lo que demostra que renaix cada dia més en aquesta població l'esperit regionalista y per lo tant l'amor á nostra estimada nació catalana, abatuda y subjugada per la centralisadora corrent del uniformisme que principalment de Madrid nos invadeix.

Durant las festas de Sant Magí se posará á Tarragona la primera pedra del monument que 's eregirá á Roger de Lluria.

Per tot arréu se van aixecant com si 's despertessin los héroes de nostra Historia catalana.

Ja sols falta que comensém á imitarlos, que es la millor manera de honrar sa memoria.

Darrerament lo *Centre Catalá* de Sant Pol de Mar celebrá en sos salons una vetllada literaria-musical, en la qual lo conegut propagandista, don Francisco X. Tobella, director de *L' Art del Pagés*, feu una conferencia familiar explicant á la concurrència l' objecte y tendencias del catalanisme, emportantsen al final de son brillant discurs un ben merescut y llarguíssim picament de mans.

Lo novell coro del "Centre Catalá" amenisá la festa ab sos cants que plens d' armonía y sentiment entussiasmaren á la concurrència.

La vetllada finalisá ab un ball, quals pessas del programa executá lo notable pianista de la població, don Joseph Pujadas.

La concurrència fou nombrosíssima y escullida omplint de gom á gom los espayosos salons del Centre, notantshi sobre tot un bon aplech d' hermosas y simpáticas senyoretas que feyan las delicias del jovent que acudi ansiós de presenciar la festa.

Lo governador de Saragossa ha prohibit la celebració de tot espectacle taurí als pobles d' aquella provincia que no han satisfet sos habers als mestres d' escola.

Molt ben pensat, perque pobles tan informals no mereixen divertir-se.

Ara no més falta que 'l mateix governador prengui la noble decisió de prohibir igualment lo bárbaro espectacle als pobles que pagan degudament als mestres d' escola.

Perque aquestos son massa dignes pera mereixer rebaixaixe ab tan brutal diversió.

Han desaparegut de Huelva 10.660 pessetas, y ab ellas lo subaltern de la Caixa de la depositaria-pagaduría d' Hisenda de aquella capital.

Y mentrestant pera fer economías que vagin suprimint Audiencias.

No resulta cert que 'l Doctor Ferrán estudihi lo sistema de Mr. Sequard, referent al ús de inyeccions pera rejuvenir á las personas d' edat.

Es completament inexacte que l' il·lustrat doctor se dediqui á resódrer un problema que coneix ja de temps, però que no 'l practica, per los funestos resultats que donaría als que 'n fessen ús.

Se troba á Astorga dirigint la construcció del palau episcopal lo reputat arquitecte catalá, don Antoni Gaudí. Nostre ilustre paysá 'l doctor Grau, Bisbe d' aquella diócesis, encarregá temps enrera al senyor Gaudí 'ls planos del nou edifici que avuy dia 's troban molt avansats. Aquesta obra cridarà en gran manera la atenció dels intel·ligents per la bel·lesa y severitat que ha sapigut imprimirli lo distingit arquitecte reusenç.

La Companyia Catalana del Teatro Romea de Barcelona inaugurarà sas tascas en lo dels Campos de Recreo de aquesta ciutat, lo dijous 15 dels corrents, festivitad de la Assumpció, possantse en escena á la tarde 'l drama del popular Frederich Soler, *Lo Poble*, y á la nit la comedia del conegut escriptor D. Joseph Roca y Roca, *Lo Plet de 'N Baldomero*.

S' obrirà un abono de 4 funcions que 's celebrarán los dijous feyners, comensant lo 22 del corrent ab l' *estreno* de la comedia en 3 actes del festiu autor D. Eduart Aulés, *Lo Sant Cristo grós*.

Entre las obras que 's representarán molt prompte hi figura la incomparable tragedia *Mar y Cel*, que obtingué un éxit tan extraordinari al estrenarse en aquesta ciutat. Aixís se correspondrà als desitjos del públich sabadellench que espera ab ánsia 'l saborejar novament las sublins bellesas de aquella producció mestra de don Ángel Guimerá.

Aquest mes deuen comensar á Barcelona las obras necessarias pera convertir la Iglesia de la ex-ciudadela en Panteó de Catalans il·lustres.

¡Bona lliadó pera 'ls hereus de Felip V!

No 'ns havíam equivocat gens al pensar mal del *Círculo Catalán* de Madrid.

Ara resulta que s' ha fusionat ab altra associació de fills de totas las provincias, anomenada *Centro Obrero*.

De modo que de catalá no 'n tindrà més que 'l nom.

¡Vaja! per lo que 'ns honra celebrarém que s' enfonzi com més prompte millor.

Está ja terminada completament la notable y grandiosíssima iglesia que s' ha construït pera parroquia de Sant Esteve de Castellar, á expensas de la senyora viuda de Tolrá.

Las obras terminaren fa poch dias ab la colocació en la fatxada principal d' un grup escultórich del senyor Nobas.

Ho celebrém de veras y felicitem ab entusiasme als fills de la vehina població.

Diuen de Vilafranca que l' aspecte de las vinyas ha empitjorat en la última quinzena.

Los ruixats de la setmana anterior han seguit favoreixent lo *mildiu* que s' ha apoderat dels tendres brots desenrotllats posteriorment á la primera invasió, los rahims que escaparen á aquest han continuat assecantse, lo que assegura la casi pérdua total de la collita.

Mal hivern se prepara á nostres pagesos y creyém justificat lo propòsit de sollicitar la exempció de tributs que difícilment podrán sufragarse en l' any actual.

Un telégrama de Filipinas ha donat compte d' haver mort en aquellas islas don Sebastiá Vidal y Soler que hi exercia 'l càrrech de Inspector general de boscos.

Lo difunt que era nebot del celebrat pintor escenógrafo senyor Soler y Roviroa, era catalá de naturalesa y molt apreciat per son bon caràcter y vastos coneixements. Son degudas á sa ploma una excelent traducció sobre viatjes pel arxipiélach escrita per lo sabi naturalista alemany Yago y varias obras originals que han fet molt conegudas del mon científich la fauna y la flora de nostras possessions en Oceanía.

Ab motiu de tal pérdua enviém al senyor Soler y Roviroa la expressió de nostre sentiment.

Probablement, en la segona quinzena d' aquest mes d' Agost, se celebrarà en Tarrassa una reunió de viticultors, organizada per la Estació Ampelogràfica Catalana, ahont se

donará compte dels resultats obtinguts sobre varias cuestiones d'interés actual pera la viticultura.

Existeix en un Círcul de Barcelona 'l projecte de constituir una societat de foment que s' encarregui de repoblar algunas de las regions d' Espanya á fi de contenir als trevalladors que emigran á América tant espanyols com extranjeros. 'S cedirían, segons se creu, als colonos, grants extensions de terreno que serían fácilmente expropiables per ser avuy improductivas, ab tot y 'l fácil conreu de moltas d' ellas.

No més falta aixó pera que 'ns acabin de dir als catalans que explotém á tota Espanya.

Quan realment se tracta de salvarla de sa imminent ruína. ¡Insensats!

Sentím moltíssim no poguer reproduhir sencer l'interessant *Cartell* que acaba de publicar en catalá la importantíssima associació de Vilafranca, *Centre Agrícola del Panadés*, pera commemorar l' aniversari de sa fundació concedint richs premis á la virtut, al mérit, á la constancia y al trevall dels agricultors del Primpcipat.

Además dels premis oferts per lo mateix *Centre*, n' han ofert d' altres la Reyna Regent, la Diputació y 'l Bisbe de Barcelona, 'l Bisbe de Vich, l' Ajuntament de Vilafranca, los Rectors de las Parroquias d' aquella vila, la Associació de propietaris pera la vigilancia rural y algunas personas caritativas de la comarca.

La solemne distribució de premis tindrà lloch lo dia primer de Setembre vinent á Vilafranca, en lo Saló-teatro de la Rambla de Nostra Senyora, á qual objecte lo cedeix generosament lo seu amo, ab assistencia de las Autoritats locals, Jurat, Junta directiva, sócis y demás personas invitadas per la mateixa Junta.

Á las personas que 'ls pugan convenir mes detalls los hi preguém que 'ls demanin per carta al President del *Centre Agrícola*, don Joseph Alvarez Lacassaigue, ó al Secretari, don Joseph Baltá R. de Cela.

A últims de la setmana passada morí en aquesta ciutat la senyora donya Teresa Viver y Sunyol esposa de nostre respectable amich don Joan Altayó y Moratonas.

Tant al enterro com als solemnes funerals tinguts á lloch lo passat dijous en la iglesia de S. Félix, 's demostrá de sobras las simpatías que per dita familia senten totas las classes de nostra ciutat.

Ab motiu de tan sensible pérdua rebí nostre amich lo senyor Altayó 'l mes sincer pésam, que fém extensiu á tota sa apreciable familia.

Com comensó, acabá la companyia del senyor Vico, lo dissapte y diumenge de la Fira y Festa Major.

Poca concurrencia, en especial per part del públich de las gradas y cadiras y per lo tant dit está que fou també poch l'entussiasme ja que per regla general aquest no existeix haventhi poca y freda concurrencia.

La companyia 's portá molt bé en las dos obras *Manantial que no se agota* y *Los Rígidos* havent sigut aplaudits los senyors Vico y Calvo, especialment aquest últim que 's va mostrar un gran actor digne de succehir á son malhaguanyat germá l' inolvidable Rafel Calvo.

Lo senyor Vico semblava estar molt cansat, motíu pel qual no pogué posar en relleu sas notables qualitats artístiques.

Lo castell de fochs artificials disparat lo dissapte dia 3 del corrent en lo camp colindant ab lo colegi de las Escuelas Pías, atragué una numerosa gentada que sortí satisfetíssima del espectacle.

Lo Sr. Espinós doná una prova mes de sas excelents qualitats de pirotécnic.

Numerosa y distingida concurrencia assistí lo dijous dia primer del que som á las 9 de la nit al Ateneo Sabadellés, ahont s'hi celebrava la anunciada vetllada lírica-dramática.

El Sr. Gobernador, que siguié la primera comedia que's representá, encare que deixaren los joves actors de tant en tant alguna escena freda, 'l conjunt resultá mes que regular, sent aixís, que la concurrencia aplaudí al acabarse la comedia.

Las alumnas y alumnos de la classe de música y lo coro de la subsecció segona, cantaren ab molta afinació y ajust sas respectivas parts, sobretot la última ó siga la cavatina y coro de la ópera *La Sonámbula* que pera acallar los ruidosos aplausos dels concurrents tingué que repetir-se com totes las que 's cantaren.

Per últim se posá en escena la xistosa sarsuela en un acte *Los baturros*, que fon perfectament desempenyada per las senyoras Coello y Castillo y los senyors Saret, Carreras, Altayó y Soler, haventse de repetir á instancias del públich tots los números de música, que sigueren molt aplaudits, particularment lo duo de los baturros.

Los balls celebrats los días 2, 3 y 4 's vegeren concorregudíssims per moltes senyoretas que vestían ríchs y elegants trajos.

Los programas que corrian á càrrech de las notables orquestas Muixins y Fatxendas los cumpliren com ells sols ho saben fer.

¿Encara volen mes provas de que hi succeheixen molt sovint desgracias en las plassas de toros?

Donchs sápigam que 'l diumenge passat sols en tres de las poblacions principals d'España la diversió taurina demostrá d'una manera verdaderament extraordinaria lo que dona de sí.

A Barcelona, fou agafat un dels toreros, en *Serafin*, per una vaca navarra, l'agafada no tingué graves conseqüencias, mes no deixá de ser una agafada. A Madrit, lo torero *Marinero* fou agafat per lo primer toro d'una banyada que li atravessá totalment la regió glútea del costat dret, y d'una altra banyada li atravessá de part á part la ma esquerra. Un altre torero, Ponciá Díaz, al posar las banderillas va caure fentse malbé la cara, y 'l *Torerito* al probar de matar lo quart toro ensopegá ab un caball mort, y al caure a'inutilisá pera continuar treballant.

Pero lo mellor que succehí lo passat diumenge, fou l'esvalot que tingué lloch en la capital d'Aragó. L'escándol, que fou mayúscul, s'originá per no haverse complert en la plassa de toros lo programa fixat en los cartells y també á consecuencia de las malas condicions del bestiar. Los espectadors irritats tiraren las caderas y fustas que trobaren á ma, al mitj de la plassa; baixaren gran part d'ells y calaren foch, com també á la barreira, quedant cosa de mitja plassa destruïda, abandonnat després lo públich la plassa ab confusió, soroll y estat d'ànim que es de suposar.

Y aném endavant, treballant aixís pera entrar depressa en lo concert de las mes avançades nacions d'Europa y pera anar al davant de la civilitació moderna....

Un dels ports mes grans del mon es 'l que s'va á construir en Buenos-Aires.

L'autor del projecte es un catalá, lo senyor Rodrigo Batet.

En pochos dias s'ha cubert la subscripció de 19 milions de duros, xifra á que puja 'l pressupost.

Per tot arréu s'ha de donar á conèixer lo geni de la nostra rassa.

Fa poch va morir á Bilbao 'l distingit escriptor fuerista, don Camilo de Villavaso, ex-diputat y director del celebradíssim periódich *Irurac-Bat*.

Lo senyor Villavaso representá 'l districte de Durango en las primeras Corts de la Restauració, distingintshi en ellas per sa actitud resoltament fuerista.

Era home de vastíssima cultura, escriptor correcte y orador fácil y vigorós. En la actualitat era cronista de Bilbao.

Vetaquí com parla de tan malaguanyat patrici *La Unión Vasco-Navarra*:

"En Villavaso com En Trueba patí de la eterna anyoransa de sa terra. Pera ells res hi havia com Bilbao ab sa gent, com Vizcaya ab sos mars y sas montanyas. Per aixó son positiu valer, sa pluma y sa veu se dedicaren en absolut al amor de son pahís, y En Villavaso, que tenia sobrats títuls pera haver sigut en la Cort dels primers en la premsa y en la tribuna, may pensá en tal honor; se tancá entre Miravilla y Begoña y sols aspirá á estudiar y á viure en pau.

Sos paysans lo feren diputat á Corts. No li agradavan lo menudeix ni 'l personalisme de la política madrilenya, y jamay hi prengué part activa, apareixent sols tal com era quan en lo debat sobre la abolicció dels furs vascos, prengué la paraula pera pronunciar un discurs de primer ordre, 'l millor dels que s'pronunciaren en tota aquella campanya.

Home modestíssim, de senzillas costúms y poch amich del brugit de la farsa cortesana, comprengué ben prompte que no s'avenien sas aficions ab las exigencies de la vida de diputat, y torná á sa llar més entussiasta que may de las vellas institucions democráticas d'aquella apartada terra..

Tal es l'home honradíssim y eminent que ha perdut Euskarrria.

Acompanyém en sa fonda pena als nobles germans de la Vasconia, y fem nostras de tot cor las sentidas frasses d'anyorament que ab tal motiu fan constar los regionalistas de *La Unión Vasco-Navarra*.

De Los Debates de Tortosa:

"De com protegeix lo Govern la agricultura, ne dona eloqüent mostra lo succehit en aquesta ciutat á un entussiasta agricultor que no ha escassejat sacrificis pera fomentar la agricultura.

Excitat per las instancias reiteradas del Enginyer Agrónom de la provincia, oferí una finca pera camp d'experimentació agrícola y atemperantse en tot al decret de creació del Ministeri de Foment.

Se feyan en la finca mencionada los experiments que la direcció facultativa cregué oportuns, ab perjudici del propietari, ja que poch ó res ne treya de tals ensaigs, pero fent ab gust aquest sacrifici si d'ell debia reportar beneficis la Agricultura y 'l pahís; pero no contava lo generós propietari ab l'hoste que fa pochos dias rebé en forma de kilométrich compte, del import de las llevors que á la direcció li vingué be ensajar, compte exigit per un ajudant del enginyer agrónom de la provincia, en forma tant conminatoria com depressiva per l'entussiasta agricultor que cedí la finca.

Aquesta es la protecció del Estat á la Agricultura pàtria."

Com entenen los governs portuguesos lo verdader proteccionisme.

La Cambra dels Diputats de Lisboa ha posat á discussió un projecte exceptuant de drets fiscals de exportació als vins, que pagarán sols un petit dret estadístich, y autorisant al govern pera emplear fins á la quantitat de 20 contos de reis (moneda del pahís) anualment en primas pera 'ls vinicultors que fabriquin 200 hectólitres de vins, los mes apropiats pera la exportació, y autorisantlo també pera eximir del pago de contribucions durant cinch anys á la industria d'ayguardents refínats, cognach y altras varietats francesas fabricadas ab vins portuguesos.

Aprenghin los nostres polítichs de caricatura.

Y vegin en que s'ocupa la vehina nació, mentres ells s'ocupan en insultarse y confondre 'l Parlament ab la plassa de toros.

Y ara díguinnos las personas imparcials ¿si Portugal en lloch de ser avuy día una nació independent (tenint iguals drets á serho que Catalunya), se trobés junyit al desballetat conjunt espanyol, podria de la mateixa manera que ho fa actualment protagir y fomentar lo desenrotlló de sas fonts de riquesa?

La resposta está en la conciencia de tothom.

S'ha obert una suscripció entre 'ls advocats de Catalunya, en la qual hi figuran ja verdaderas eminencias del foro catalá, pera costejar, á imitació de com ho están fent altras classes socials, un dels altars que deuen col·locarse en lo creuher de la Iglesia restaurada del Monastir de Ripoll. L'altar se dedicará á Sant Ramón de Penyafort, autor de las Decretals, font del Dret supletori de Catalunya.

Moltíssim aplaudim aquesta idea que contribuirá á donar caràcter á la simbólica reedificació del temple de las llibertats de nostra terra.

Lo dia 15 de Setembre próxim celebrarà l' Ateneo de Sant Gervasi de Cassolas son segon Certámen literari, adjudicantse valiosos premis conforme al *Cartell* fet públich, lo qual nos es completament impossible reproduhir en nostras planas per l' excés d' original que tenim en cartera.

Lo Jurat podrá concedir los accéssits que cregui convenient.

Las composicions que aspirin á algun dels premis, deurán ser dirigidas al secretari del Ateneo avans del dia 5 del vinent Setembre, acompanyadas d' un plech tancat, que contingui 'l nom del autor, las senyas del domicili, y en lo sobre 'l títul y lema de la composició.

Han sigut nombrats pera 'l Jurat calificador: don Joseph Coroleu, president; don Francesch Matheu, don Adolf Mas y Yebra, don Frederich Rahola, don Torcuat Tasso y don Antoni Aulestia y Pijoan, vocals; y don Bonaventura Bassegoda, secretari.

Entre las condiciones hi hem trobat la següent: *las composicions en prosa deurán estar escrites en castellá.*

Verdaderament es inexplicable que fins en los centros d' instrucció estigui tan arraigada la odiosa rutina del exclusivisme en l' ús de la llengua imposada com á oficial. Y encara si s' fés tot lo Certamen en castellá menos mal, perque revelaria desconeixement de que existeixi la llengua del pahís ó desafecte envers ella per part de sos iniciadors; però tal com s' ha disposat, *admetent que puga ser catalá* son aspecte poètic, y *exigint que siga castellá* son aspecte mes técnich y trascendental, no sembla sino que 'ls directores del Ateneo de Sant Gervasi visquin encara ab la creencia de que la llengua catalana sols serveix pera l' entreteniment y la diversió.

De segur que si ho pensan una mica més cap altre any publicarán un *Cartell* en con-

dicions tan antipatrióticas com la indicadas, que 's fa odiós als bons patriotas; donchs no voldrán exposarse á que 'ls digníssims senyors elegits pera formar lo Jurat, tots amantíssims defensors de la llengua del pahís, dimiteixin lo lloch d'honor que se 'ls hi senyala, com podrián ferho ab sobrat fonament si no volguessin portar, sa delicadesa fins á uu extrém inverossimil.

D'una correspondencia de Canet de Mar que ha publicat nostre estimat colega *La Renaixensa* n'extrayém lo següent interessant párrafo:

"Es de notar que 'l Director del Pensionat de la Verge de la Misericordia, don Ferrán Roig, al presidir ab bastanta frecuencia los enterros que molts families dels difunts li indican, degut á las molts y arreladas simpatías que ab son bondados carácter s'ha conquistat, de pochijs temps á aquesta part al despedir lo dol en lo cementiri se serveix de la llengua catalana, aixís com fins ara havia usat la castellana. No hi ha dupte que 'l doctor Roig domina lo castellá essent molt eloqüent ab aquesta llengua, pero en veritat no ho deixa d'esser menos parlant lo catalá, puig que ab ell pot manifestar ab més facilitat los sentiments del cor en aquells moments sempre tristos. En los actes més sérios de la vida, digan lo que vulgan los seus contraris, no hi ha com la llengua materna pera expressar lo que se sent d'una manera més clara y senzilla."

Nos plau aquest recte criteri del corresponsal.

S'ha publicat lo volúm segon de *Lo Gayter del Llobregat*, edició poliglota de las composicions en vers del degá de nostres poetas lirichs, lo mestre en Gay Saber don Joaquim Rubió y Ors. Aquest llibre conté un prólech del erudit escriptor y amic entusiasta de Catalunya, don Marcell Menendez Pelayo, lo qual revela los profons coneixements del autor en tot lo que 's relaciona ab lo nostre renaixement literari. Las traduccions que acompanyan á las poesias d'aquest volúm, son degudas á las senyoras donya Maria Mendoza de Vives y donya Emilia Pardo Bazán; la senyoreta donya Maria Licer (Módena), y 'ls senyors don Bernat Acevedo (Asturias), don Felip Arrese, (Vizcaya), reverent P. don Joseph Ignasi de Arana, Prebre S. J. (Vizcaya), don Frederich Barraibar, don Demetri Bikelas (Atenas), don Adolf Blanch, don Lluís Bussi, Prebre (Candía Llomellina), Excm. senyor Comte de ** (Viena) senyor don Miquel Anton Caro (Bogotá) don Constantí, A. Christomános (Atenas), don Miquel Costa; Prebre, don Teodor Cuesta, (Oviedo), don Carmelo de Echegaray (San Sebastián), Excm. senyor don Joan Fastenrath (Colonia), don Marcell Flores de Prado (Vitoria), don Guido Gezelle, Prebre, (Contraí), Excelentíssim senyor Marqués de Heredia, don Victor Iranzo, don Alfons Janssens, (Saint Nicolás, Flandes), don Jascinto Labaila, don Antoni de la Iglesia (La Coruña), don Constantí Llombart don Joseph de Liñán de Eguisábal, don Manuel García de Barzanallana, don Manuel Martínez Gonzalez (Vigo), don Joan Monné (Marsella), don Menció de Palau, don Justí Pepraxt (Perpinyá), don Joseph Perez Ballesteros (La Coruña), don Lluís Pons y Gallarza, don Eduart Porembowicz (Cravovia), Excm. senyor Comte de Puymaigre (Paris), don Antoni Puiggart (Perpinyá), don Joan Rodriguez Guzman, don Antoni Rubió y Lluch, don Lluís C. Viada y Lluch, don Carles Maria Vella, Prebre (Sicilia) y don Cayetá Vidal de Valenciano.

Vetaquí un llibre que es per sí sol una brillant apologia del inmens camí que ha fet lo nostre Renaixement Literari desde l'any 1839 en que 'l mestre Rubió y Ors publicá sa primera poesia.